

Hoe kun je fitheid verbeteren?

3 februari 2012

Rogier Broeksteeg

Wat is fitheid?

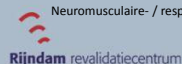
- Wanneer doe je het goed? Actieve leefstijl!

- **Fysieke fitheid**

fysieke capaciteit / spierkracht en uithoudingsvermogen / lichaamssamenstelling / functioneel niveau

- **Fysieke capaciteit** (VO2 piek, PO piek)

Neuromusculaire- / respiratoire- / cardiovasculaire systeem

Inhoud

- Effecten van training
- Training
- Testen
- Blessures

Belang van ↑ fysieke capaciteit

- Lage fysieke capaciteit bij dwarslaesie (Haisma et al. 2006)
- Risico hart- en vaatziekten ↑ (30-50% t.o.v. 5-10%)
- Risico diabetes (20% t.o.v. 6%)
- Relevant voor zelfstandigheid / gezondheid en kwaliteit van leven

Effecten van training

- Kwaliteit studies

- ++ Fysieke capaciteit ↑

Training: 2-3 keer p/w
matig/zware intensiteit

(60-80% HF_{max} / 50-75% HRR / Borg 12-13 / 60-65% VO₂ piek)

+

Lichaamssamenstelling
functioneel niveau

(gewicht / vet% en vetvrije massa)
(rolstoelvaardigheid / staan/lopen)

(AL Hicks et al. 2011)

Effecten van training

- ++ Combinatie van:
Krachttraining
Armergometrie

(2x p/w; 2-3 sets; 50-80% RM)

(2-3 keer p/w; matig/zware intensiteit)

! Hoge laesie (>th4)

Vo2 piek

- ++ FES

(3x p/w)

variatie in intensiteit; type FES
spiermassa ↑, vetpercentage ↓

- ± rolstoelrijden of armergometrie

(AL Hicks et al. 2011)

Trainen

- Revalidatie (krachttraining / armergometrie)
effecten perifeer
centraal pas na maanden
- Post revalidatie

Handbiken als trainingsmiddel

- Bijna iedereen kan het

Handbiken als trainingsmiddel

- Lage blessure gevoeligheid
- Mechanische efficiëntie is hoog
- Grotere actieradius

Handbiken als trainingsmiddel

- Mobiliteitsmiddel of sport

Handbike intervaltraining

- Perifere vermoeidheid

Datum	Training	bijzonderheden
maandag	5 min. 60% (warming up) 4 x 3min. 70%, afgewisseld met 3 x 1min. 60%	
woensdag	5 min. 60% (warming up) 4 x 3min. 70%, afgewisseld met 3 x 1min. 60%	
vrijdag	5 min. 60% (warming up) 5 x 3min. 70%, afgewisseld met 4 x 1min. 60%	
maandag	5 min. 60% (warming up) 5 x 3min. 80%, afgewisseld met 4 x 1min. 60%	
woensdag	5 min. 60% (warming up) 6 x 3min. 80%, afgewisseld met 5 x 1min. 60%	
vrijdag	5 min. 60% (warming up) 6 x 3min. 80%, afgewisseld met 5 x 1min. 60%	
maandag	5 min. 60% (warming up) 6 x 4min. 80%, afgewisseld met 5 x 1min. 60%	
woensdag	5 min. 60% (warming up)	

Trainingsparameters

- Frequentie: 2-3 keer per week
- Duur: ten minste 20 min.
- Intensiteit: matig tot zwaar (Ginis et al. / ACSM)

60-80% HF max. / 50-75% HRR / Borg 12-13 / 60-65% VO₂ piek / 60-80% PO piek

Monitoren intensiteit

- % VO₂ piek (zuurstofopname)
- % PO_{piek} (vermogen)
- % HF_{max} (hartfrequentie)
- % HRR (hartslagbereik)
- Borg schaal (ervaren belasting)

Monitoren intensiteit

Vermogen % PO_{piek}

- Power tap

- SRM

Monitoren intensiteit

Vermogen % PO_{piek}

- Armcranking
- Tacx

Monitoren intensiteit

Hartfrequentie

- Goed bruikbaar bij dwarslaesie <Th4
- >Th4 individueel beoordelen bruikbaarheid

Monitoren intensiteit

Hartfrequentie of Hartslagbereik

- Hartslagbereik / Heart Rate Reserve (HRR)
HRR = HR_{max} – HR_{rust}

Beter bruikbaar vooral bij dwarslaesie >Th4

HRR

Tetrapleeg:

rekenvoorbeeld

HF_{max} = 100 sl./min.

HF_{rust} = 50 sl./min.

HRR = HF_{max} – HF_{rust} = 100 – 50 = 50 (HRR = 50 sl./min. = 100%)

Training 60% – 70%

% HF_{max} → 60 – 70 sl./min.

niet haalbaar

% HRR → 60% HRR = 0.6 * 50 = 30 sl./min. + (HF_{rust}) 50 = 80 sl./min.
70% HRR = 0.7 * 50 = 35 sl./min. + (HF_{rust}) 50 = 85 sl./min.

training tussen 80 – 85 sl./min.

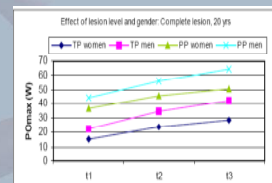
Monitoren intensiteit Borgschaal

- Leren gebruiken
- Combineren met hartslag of vermogen

6		6
7	Zeér, zéér licht	7
8		8
9	Zeér licht	9
10		10
11	Tamelijk licht	11
12		12
13	Redelijk zwaar	13
14		14
15	Zwaar	15
16		16
17	Zeér zwaar	17
18		18
19	Zeér, zéér zwaar	19
20		20

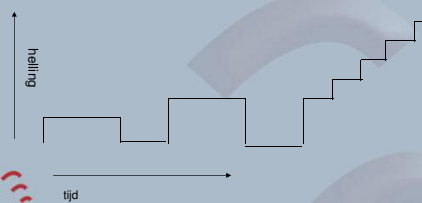
Testen

- Monitoren/evaluatie
verloop
vergelijk normdata
- Input voor training
taak specifieke test

Maximaaltest

Normdata uit koepelproject
(VO₂piek / PO₂piek / HF)

Maximaaltest armergometrie

- Armergometer
(VO₂piek / PO₂piek / HF)

Maximaaltest Handbike

- Vermogen te gebruiken voor training
- Weinig normdata

Shuttle (rolstoel) test

- Meer specifiek bijv. rolstoeltennis

Veldtesten

- Circuittesten

(15m sprint, vaardigheidsparcours, 6 min. rijtest, suicide test, 1 minuut maximaal)

- Vooruitgang (tijd / meters)

10% - 40% (5 maanden)

vergelijk binnen de classificatie

(Nederlandse wheelchair rugby selectie 2003)

 Rijndam revalidatiecentrum

Revalidatiecentra

- Krachttraining

- Meer training specifiek voor ↑ fysieke capaciteit (trainingsparameters)

- Steeds meer informatie (gezondheid/ fitheid)

- Implementatie maximaaltesten

(submaximaaltest)

 Rijndam revalidatiecentrum

Spinninggroep

- Individueel handbike interval trainingsprogramma

- 6 weken; 3x per week; voor en na max. test

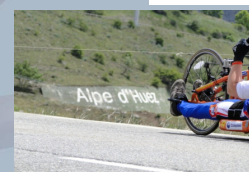

Alpe d'Huizes

Helio mare AD6 team / Rijndam Racers

- 8 pers. (6m / 2v)
- 4 mnd. training
- Handbike test

voor

na

- PO_{piek} (Watt) 121,6 ± 41,8 143,0 ± 51,5
- VO₂_{piek} (L/min.) 2,0 ± 0,5 2,3 ± 0,4

 Rijndam revalidatiecentrum

Motivatie

sporten / actieve leefstijl

- Sport na dwarslaesie → 66% sport ook voor dwarslaesie
- 46% doet aan sport → 74% zou graag willen sporten

- 54% in Nederland

Sport	personen	Uren /week Gemiddeld (spreiding)
Handbiken	49	4,5 (0,5 - 30)
Fitness	23	2 (0,5 - 13)
Zwemmen	12	? (? - ?) onbekend uit data
Rolstoelchennis	8	1 (0,5 - 4)
Rolstoeltraining	8	1,5 (0,5 - 4)
Rolstoelbasketbal	6	2 (0,5 - 5)
Rolstoelrugby	6	1 (0,5 - 2)
Rolstoelansen	4	2 (0,5 - 7)

 Rijndam revalidatiecentrum

(Mete van) sportbeoefening door 75 personen 5 jaar na ontslag uit de klinische dwarslaesierevalidatie (SPIQUE)

Motivatie

sporten / actieve leefstijl

- Beginnen
informerend / laten ervaren / aansluiten bij interesse

- Belang (intrinsieke motivatie)

- Doelen stellen

 Rijndam revalidatiecentrum

Motivatatie

sporten / actieve leefstijl

- Hulpmiddelen
- Virtual reality training (internet)

Blessures

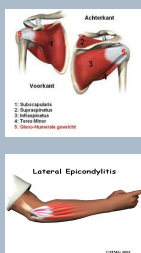
- Hoofdstuk in het boek
- Ergonomie rolstoel / handbike

Blessures

Pijnklachten (50-70% BE)

• Schouders	26%	paraplegie
	44%	tetraplegie
• Ellebogen	16%	
• Pols/hand	8%	paraplegie
	21%	tetraplegie

↑ kracht BE →
↑ FIM →

↓ pijnklachten BE
↓ pijnklachten BE

(Stefan van Drongelen)

Blessures

- Revalidatiecentra
blessure preventie doel tijdens revalidatie
- Lange termijn?

Blessures

- Belasting / belastbaarheid
na periode bedrust
hogere belasting

Blessures

- Eentonige activiteit
rolstoelrijden / zithouding / protractie schouders /
anteropositie van het hoofd

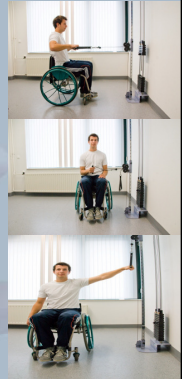

Blessure preventie

- Belasting aanpassen
aantal transfers / transfertechniek / rolstoel / zithouding / gewicht / belastende activiteiten
- Belastbaarheid vergroten
algemeen spierkracht verbeteren
disbalans herstellen

Blessure preventie

- Retractoren
- Exorotatoren
- Adductoren

Toekomst

AIIRISC

- Fitheid (chronische dwarslaesie) (Jacinthe Adriaanse)
- Laag intensieve rolstoeltraining (Jan van der Scheer)
- BerkelBike training (Arjan Bakkum)
- Zelfmanagement (Hedwig Kooijmans)
- ActActive / Motiverende gespreksvoering (Carla Nooijen)

Battle of the Revalidatiecentra

- 2013
- Onderzoek ???

Bedankt voor de aandacht